

ÖSTERGÖTLANDS
HEMBYGDSFÖRBUND

Östergötlands Hembygdsblad

Annorlunda sommar
i hembygden

Tjärbränning i Borensberg

Nr 2-2020

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Utkommer med fyra nummer per år och ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund, till vilket 95 föreningar med runt 18 000 medlemmar är anslutna.

Tidningen ges sedan 2016 ut digitalt och får distribueras fritt till alla medlemmar i förbundet. Tidningen finns även för fri nerladdning från förbundets hemsida www.hembygd.se/ostergotland.

Ansvarig utgivare

Rolf Pettersson (förbundsordförande)
Härna Åland, 590 76 Vreta kloster
Tel: 073-346 49 04
E-post: rolf.k.pettersson@telia.com

Utkommer

omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12

Manusstopp

7/3, 7/6, 7/9, 7/12

Välkommen med textbidrag, foton och annonser!

Materialet skickas (e-postas helst) till kansliet. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera texter och bilder.

Annonspriser

1/1 sida 1200:-
1/2 sida 600:-
1/4 sida 400:-

Östergötlands Hembygdsförbunds Kansli

Vasavägen 3, 582 20 LINKÖPING
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se
www.hembygd.se/ostergotland

Omslagsbild:

Hembygdsgården Boden Ekeby, Boxholm.
Foto: *Jesper Ström*.

INNEHÅLL:

Ordföranden har ordet	sid 3
Tjärbränningsprojekt i Borensberg	sid 4
Streamad Kulturarvsdag från Mjölby	sid 5
Håll kontakten i sociala distanstider!	sid 6
Tips till föreningar inför sommarsäsongen	sid 7
Lärande i fokus vid Kulturarvsdagen 2020	sid 8

Ordföranden har ordet

Så har våren övergått till sommar. En vår som vi tidigare aldrig varit med om. Vi har fått vänja oss vid ord och uppmaningar som: håll avstånd, undvik sociala fysiska kontakter, tvätta och sprita händerna, stanna hemma om du känner dig det minsta sjuk, o.s.v.

Denna pandemi har förändrat hela vårt levnads sätt på många vis, inte minst inom föreningslivet. Många föreningar och förbund har ännu inte haft sitt årsmöte. Detta gäller även vårt förbund. Förhoppningsvis kan vi hålla det i Veta 26 september. Om så inte blir fallet, får vi lösa det på annat sätt. De senaste två styrelsemöten som förbundet har haft har hållits i digital form. Detta var för de flesta i styrelsen ett nytt sätt att hålla möte.

Vår styrelseledamot David Fogelberg visste hur digitala möten skulle administreras, så han såg till att alla som ville vara med fick information och vägledning. Stort tack till dig, David och även till övriga ledamöter som ställde upp på detta för oss nya och utmärkt fungerande arbets sätt!

Digitala möten är väldigt effektiva, både kostnads- och tidsbesparande. Det man saknar är givetvis den fysiska kontakten och det s.k. "kaffepratet". Riksstämman som skulle ha hållits i Nyköping var även den digital, liksom ett nyligen extrainsatt ordförandemöte regionerna emellan, där just coronasituationen diskuterades.

De flesta föreningarna har fått ställa in sina arrangemang under våren och sommaren. Detta innebär att man går miste om stora intäkter. Midsommarfirandet som för många är ett viktigt firande, har man på en del håll löst genom att man klär stången och så får de som vill komma och sjunga och dansa själva. Jag tycker man ska

passa på att försöka värva nya medlemmar vid ett sådant tillfälle. Man kan sätta upp en affisch, i stil med: "Vill ni fira midsommar på samma sätt i fortsättningen? Stöd då föreningen, bli medlem". Eller: "Vill ni se er hembygdsgrd förfalla? Om inte, stöd föreningen, bli medlem".

Passa på att göra reklam för föreningen. Många tar för givet att det ska hållas arrangemang, men tänker inte på att det ligger mycket ideellt arbete bakom. Man saknar som bekant inte kon förrän bålet är tomt.

För många har dessa inställda tillfällen inneburit att man har fått en ofrivillig social isolering. Föreningslivet fyller en mycket viktig funktion. De föreningar som har vandringsleder har dock sett en markant ökning av besök. Man har börjat upptäcka att det finns aktiviteter som man tidigare inte tänkt på. Ta tillfället i akt och ordna just utomhusaktiviteter likt tipspromenader, vandringar, cykelturer mm. Dela gärna med er av era idéer. Glöm heller inte att kolla att ni strukit inställda aktiviteter på era hemsidor och i aktivitetskalendrar!

Ni kommer också märka att detta nummer av Hembygdsbladet tyvärr är förkortat, med just inställda evenemang som största anledning.

På den positiva sidan, så har Riksantikvarieämbetet beviljat bidrag till kulturarbete 2020. Fem hembygdsföreningar i Östergötland har fått bidrag till detta. En förening som sticker ut lite extra är Borensberg. De har fått nästan 300 000 kr för sitt deltagande i tjärbränningsprojektet ihop med Linköpings stift. Läs mer på nästa sida.

Med förhoppning om att det mesta snart ska bli normalt igen önskar jag till slut Er alla:

En trevlig och skön sommar!

Rolf Pettersson

Tjärbränningsprojekt i Borensberg

Vi ser att segregationen i boende- och andra vardagsmiljöer ökar och att detta medför att barn och unga får allt färre relationer med äldre vuxna personer. Borensbergs hembygdsförening vill därför samarbeta med Dansätterskolan i Borensberg, som under flera år tillbaka involverat närsamhället och olika föreningar och organisationer i fostrans- och bildningsuppdraget.

T.ex. har skolan samverkat med pensionärsorganisationer, Rotary, Lions, grannsamverkan och polismyndigheten m.m.

Dansätterskolan arrenderar en skolskog nära skolan, där har en grupp äldre vuxna i samarbete med Hembygdsföreningen, skolbarnen och deras föräldrar byggt upp kolmilor varje år. Skolbarnen har sedan packat och sålt grillkolen för att finansiera sina studieresor.

Hembygdsföreningen och kolmilegruppen har nu fått en förfrågan från Linköpings stift, om det finns möjligheter och intresse att utveckla en liten tjärbränningsanläggning i skolskogen. Svenska kyrkan har behov av trätjära för underhåll av sina byggnader. Importeras nu från Kina.

Att tillverka trätjära är en gammal svensk tradition, men kunskaperna håller på att försvinna. Att starta egen tillverkning i utbildningssyfte kan bidra till att kunskaperna hålls vid liv och att det kan bli ett generationsöverbryggande projekt.

Borensbergs Hembygdsförening vill korsa generationsgränserna i samarbetet med skolan för sitt tjärbränningsprojekt.

Dessutom blir restprodukten prima grillkol vid tjärbränningen.

Syftet med detta projekt är att barn och unga ska knyta några personliga relationer med äldre vuxna. Och att det ska bli ett naturligt sätt att genom praktiskt arbete mötas över generationsgränserna och få förståelse för varandra.

Målet är att när barnen sedan vistas ute i närsamhället, ska de alltid se och bli igenkända av någon "vuxenkamrat".

Roger Sköld för Borensbergs Hbf

Hembygdsförbundet gratulerar Borensbergs Hembygdsförening mfl till Riksantikvarieämbetets bidrag till kulturarvsarbete 2020!

Bidrag till kulturarvsarbete är statliga medel som Riksantikvarieämbetet årligen fördelar till insatser med syfte att bevara, använda och utveckla kulturarvet. I år fick 13 st instanser i Östergötland bidrag, varav fem är hembygdsföreningar!

Hela listan över beviljade bidrag går att ladda ner från denna sida:

Streamad Kulturarvsdag från Mjölby

Kulturarvsdagen 26 maj i Mjölby blev den första i sitt slag; coronaanpassad med streamade föreläsningar, paneldiskussioner, filmer och inskickat material till *Öppet forum*. Stort tack till alla medverkande som gjorde att vi kunde genomföra detta! Dagen finns nu som film på Youtube och innehåller nedanstående programpunkter. De avsnitt som intresserar dig mest kan du lätt leta dig fram till i filmen. Se länken nedan. Mycket nöje!

Kulturarv Östergötland

- ♦ Mjölby 100 år – en historisk exposé
- ♦ Stadsrundtur med "kulturarvsögon"
- ♦ Utdelning av Kulturarvspriset
- ♦ Podcast – producenterna till Åtvidaberg i backspegeln berättar
- ♦ Tips i en digital tid - stor kreativitet att möta sin publik
- ♦ Skånska Lasse och hans hus – problem eller möjlighet?
- ♦ Kulturarv Östergötland nu och framåt
- ♦ Det mörka Östergötland – Lunds backe

Ta del av hela den inspelade Kulturarvsdagen på [denna länk på Youtube](#)

Få självriskcheck på 9 400 kr!

Skydda kulturarvet! Och föreningens ekonomi. Gå kostnadsfri webbutbildning, få självriskcheck värde 9 400 kr. Läs mer på:

www.sakerforeningsgard.se

Hembygdsförsäkringen

Tel: 0200-22 00 55

forsakring@hembygdsforbundet.se

Håll kontakten i sociala distanstider!

På **Studieförbundet Vuxenskolan** vet vi att många lärorika möten sker i föreningslivet. Dessutom fyller er verksamhet en viktig social funktion, även i dessa tider där samhällssituationen begränsar våra möjligheter att träffas fysiskt som vi är vana vid.

Vill ni komma igång med digitala möten – styrelsemöten, planeringsträffar eller kanske en bokcirkel? Vi visar ett urval av de digitala verktyg som finns för att kommunicera på distans. Kontakta Studieförbundet Vuxenskolan om du vill prova på, så återkommer vi med kursinbjudan.

Kom ihåg att vi redan nu kan lägga upp mötesrum för specifika studiecirkelar eller andra möten i er hembygdsförening. För hela gruppen eller endast för dem som inte har möjlighet att delta i en fysisk träff. Hör av er med era önskemål, tillsammans håller vi folkbildningen levande!

Anna Eriksson, SV Östergötland (läs mer på www.sv.se/ostergotland)
anna.eriksson@sv.se

070-323 56 74, 0123-519 39

Välkommen!

Tips till föreningar inför sommarsäsongen

Sommarsäsongen är vanligtvis hembygdsrörelsens mest aktiva period. I år är situationen på många sätt en annan på grund av coronakrisen. Många föreningar har redan ställt in sommarens aktiviteter och andra tvekar över hur man ska göra. Men att stänga ner helt behöver inte vara nödvändigt. Det handlar till stor del om att se till att alla deltagare följer folkhälsomyndighetens riktlinjer men också att vissa aktiviteter passar bättre att genomföra än andra.

Satsa på utomhusaktiviteter!

Alla aktiviteter som kan hållas i mindre grupper är fortfarande möjliga. Utomhusaktiviteter är bättre än inomhus, tex guidade kulturhistoriska vandringar i byn eller staden. Lägg ut aktiviteten på hemsidan och begär att man föranmäler sig. Ta bra betalt!

Engagera ungdomar till köket och kafét

Då flertalet aktiva medlemmar tillhör olika riskgrupper kan det vara en god idé att be ungdomar om hjälp med kafét. Det kan bli ett första positivt möte med hembygdsrörelsen och ge dem kunskap om kulturarvet.

Använd digital teknik!

På flera håll har regionala hembygdsförbund och läns museer haft projekt där man satsat på QR-märkning och audioguidar. Det ger besökare möjlighet att själv upptäcka miljöerna. Det går också att sända ut aktiviteter via Facebook eller Youtube.

Föreningsinformation angående coronapandemin

På denna sida kan ni ta del av några av tipsen ovan och fler, men också annan viktig information med anledning av coronapandemin.

Prenumerera också på riksförbundets nyhetsbrev!

Gör det HÄR:

SVERIGES
HEMBYGDSFÖRBUND

Vi ger ut böcker!

Ett axaröv ur vår tidigare utgivning:

Brevens Bruks hembygdsförening: Brevens Bruk, bruksliv i järnets tecken
Knutby-Faringe-Bladåker hembygdsförening: Bygden som steg ur havet
Fanthyttans bygdeförening: Fanthyttan
Borensbergs hembygdsförening: Från Husbyfjäl till Borensberg
Lima, Rörbäcksnäs och Transtrands hembygdsföreningar: Gränsländ
Hafsta byalag: Hafsta genom tiderna
Föreningen Hårdalavarn: Hårdalavarn
Idre hembygdsförening: Idre bygdebok del 1, 2 och 3
Kvistholmsgruppen: Kvistholmskrönika
Ragnarö byalag: Livet i ragnarö
Norra Vi hembygdsförening: Norra Vi
Norra Vi hembygdsförening: Ydrebo
Torpa hembygdsförening: Om Torpa kyrka
Torpa hembygdsförening: Skrävör och visor
Reftele hembygdsförening: Reftelebygd
Röls hembygdsförening: Rölsminnen
Röls-Svanshals byalag: Svanshalsminnen
Stoby historieförbund: Stoby by
Särna fornminnesförening: Särnmål

Upplands-Bro Kulturhistoriska förening: Upplands-Bro från då till nu
Birgitta Olsson: Bondeuppror i Skåne
Johan Birath: Brännvin, vatten och bröd. Del 1 och 2
Johan Birath: Ekeby sockenstämmor 1787-1818
Johan Birath: Mordet i Hycklinge
Johan Birath: Mordet i Ljungstorp
Johan Birath: Mordet vid Stjärnesand
Johan Birath: Spöken i Östergötland
Berit och Larsen Fjellman: Dalsland och gränsbygden. Del 1 och 2

Erik Jonsson: De första Ormsjöutvandringarna. Del 1 och 2
Bror Steen: En Parvels minnen från Häggestad Norrgård
Osten Andersson: Fjärdingsman i skärgården
Osten Andersson: Önskar
Rune Andersson: Folket på Rygge by
Tony Hagström: Från bondby till municipalsamhälle (Kisa)
Bengt-Åke Bengtsson: Från Östra stambanan till Ostlänken/Göteborgsbanan
Anders Ejdevik och Anders Dahlin: Grövelsjöfjällen, gränslösa fjäll
Sten-Olof Ragnar: Gårdar och stugor i Åsbo
Lennart Nilsson: Gårdarna utmed Lagans strand

Sven Thunin: Historien om Myggsjön
Verner Lindblom och Bengt Rasled: Lexikon, Västergötlands tidiga historia
Bo Werkström: Lunds Timmer AB
Per-Anders Lundh: Mellan Liljeholmen och Somvik
Mona Söderbäck: Mitt Ödeshög
Bo Jansson: Mjölby industrihistoria
Gudrun F. Brännberg: Målare i Medelpad
Kajsa Karlsson: Människor, mark och skiften i Knipered under 250 år
Anita Kindstrand: Ördstäv och talesätt i Umnarydsbygden
Rosa Lindeberg och Majken Sörman-Olsson: Rosas bok
Torbjörn Ljungqvist: Rofors
Eva Fagerberg: Sankta Ingrid av Skänninge
Alice Andersson: Skeppsås kyrkogård
Catherine Lagercrantz: Tammis på Österbybruk
Eje Fasth: Tranås hommusikkår 110 år
Göran Källgård: Vargjakt, emigranter och en drunknad griskulting
Mikael Edberg: Ytterbys gårdar och torp

och många fler...

Atremi

Axstad Södergård,
0142-171 00

595 94 Mjölby
info@atremi.se

www.atremi.se

Lärande i fokus vid Kulturarvsdagen 2020

Kulturarvsdagen, den nationella temadagen för kulturarv i Sverige, infaller i år söndagen den **13 september**. Men för de arrangörer som vill går det även bra att delta med lokala arrangemang även under fredag och lördag, den 11 och 12 september, så att så många besökare som möjligt får tillfälle att uppleva kulturarvet. Ni väljer själva vilken dag ni vill vara med eller om ni vill arrangera aktiviteter under flera dagar.

Temat för år 2020 är Kulturarv och lärande och handlar om miljöer, berättelser och händelser där kunskap, nyfikenhet och lärande står i fokus – om lusten att upptäcka eller att inspireras av historien. Det kan till exempel vara allt ifrån att väcka liv i äldre tiders hantverk och kunnande, att berätta om skolan då och nu, till att hålla en studiecirkel eller släktforska. Syftet med temat är som vanligt att inspirera arrangörerna. Samtidigt är det helt i sin ordning att delta med arrangemang som inte på pricken överensstämmer med temat.

Att delta som arrangör under Kulturarvsdagen är gratis, men **Riksantikvarieämbetet** vill gärna ha anmälan **senast 1 juli**. Efteranmälningar publiceras i mån av tid. Med anledning av coronapandemin välkomnas i år särskilt arrangemang där besökare kan delta digitalt. [Klicka här](#) för att ta del av Folkhälsomyndighetens underlag för riskbedömning av evenemang, möten och sammankomster.

Läs mer och anmäl aktivitet på www.raa.se/kulturarvsdagen

Hembygdsbladet önskar en fin sommar!

